

LISTA PUBLIKACJI WRAZ Z NOTĄ BIO-BIBLIOGRAFICZNĄ ORAZ ABSTRAKTEM

- **Baldacci, Alessandro. 2020. *Milo De Angelis: Le voragini del lirico*. Milano: Mimesis. LITERATUROZNAWSTWO**

Alessandro Baldacci insegna Letteratura italiana contemporanea presso l'Università di Varsavia. È fra i curatori dell'antologia *Parola plurale* (2005). Ha pubblicato due monografie su Amelia Rosselli (2006, 2007) e i volumi *Andrea Zanzotto. La passione della poesia* (2010), *Controparole. Appunti per un'etica della letteratura* (2010), *Le vertigini dell'io. Ipotesi su Beckett, Bachmann e Manganelli* (2011), *La necessità del tragico* (2014) e *Giorgio Caproni. Un'inquietudine in versi* (2016).

Milo De Angelis: Le voragini del lirico.

Il libro propone un percorso nell'opera di Milo De Angelis, dall'esordio di *Somiglianze* (1976) sino alle sue ultime raccolte, al fine di mettere in evidenza le caratteristiche di un autore che intende la scrittura in versi come radicale e tragica esperienza del reale, potenza originaria e dionisiaca. Segnata da una frontale contestazione del disincanto del moderno, così come da una declinazione "apocalittica" del sublime, la poesia deangelisiana cerca l'assoluto nell'istante lirico, approfondendo la postura verticale di un soggetto per il quale la coscienza del negativo e della finitudine umana rigettano non tanto la visione ottimistica dell'esistenza, quanto il depotenziamento passivo, o pessimistico, del *pathos*. A partire da questi concetti, il libro punta a cogliere e interrogare i nodi di una delle più compiute e perentorie riproposizioni del lirico nella letteratura europea dagli anni Settanta a oggi, mostrandoci il profilo di un autore che fa della scrittura una questione di vita o di morte, una "chiamata in giudizio" a cui non è dato sottrarsi.

- **Boni, Fabio, Śnieżyńska-Stolot, Ewa. 2021. *Księga kabał królowej Sobieskiej. Teksty w języku włoskim*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. NAUKA O KULTURZE**

Fabio Boni è ricercatore presso l'Istituto di Neofilologia dell'Università Pedagogica di Cracovia. I suoi interessi scientifici riguardano la cultura e la letteratura italiana antica, in particolare dei secoli XVII-XVIII. Si è dedicato all'analisi della figura femminile nella narrativa e nella trattatistica del Seicento, ai rapporti tra finzione letteraria e cronaca nel secolo XVII e alla tradizione magico-cabalistica tra fine Seicento e inizio Settecento.

Prof. dr hab. Ewa Śnieżyńska-Stolot – historyk sztuki i historyk idei, Instytut Sztuki PAN oraz Uniwersytet Jagielloński, Instytutu Etnologii i Antropologii Kultury, kierownik Zakładu Historii Idei. Od 2009 na emeryturze. Autorka jedenastu książek z zakresu sztuki średniowiecznej i ikonografii astrologicznej, ponad stu artykułów z zakresu sztuki średniowiecznej, ikonografii chrześcijańskiej, astrologicznej i historii idei, publikowanych w czasopismach polskich i zagranicznych oraz haseł w Słowniku Artystów Polskich. Współredagowała sześć tomów *Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce*. Redaktorka siedmiu tomów *Seminariów Niedzickich* (poświęconych związkom artystycznym między Polską, Czechami, Słowacją i Węgrami) oraz dwóch tomów *Spotkań Klubu Historii Idei*.

Księga kabał królowej Sobieskiej. Teksty w języku włoskim

Con il titolo di *Księga kabał królowej Sobieskiej* (Libro della cabala della regina Sobieska) viene identificato un corpus di testi manoscritti riguardanti cabala, magia naturale, astrologia, numerologia, magia rituale, raccolti e in parte anche composti dalla regina Maria Casimira Sobieska (1641-1716) durante il periodo in cui visse a Roma, tra il 1699 e il 1714. Il manoscritto è oggi conservato nella Biblioteca Jagellonica di Cracovia (segnatura 2284). Il volume analizza i testi cabalistici, le divinazioni numerologiche e astrologiche, le ricette mediche ed alchemiche contenute nel manoscritto, concentrandosi sulla tradizione culturale in cui affondano le radici (cabala, filosofia neoplatonica, magia naturale) e sulle vicende storiche che vi fanno da sfondo riguardanti Maria Casimira Sobieska (il suo soggiorno romano, le ansie dovute al contesto politico e familiare). Il volume fornisce inoltre l'edizione di tutti i testi in italiano del manoscritto, che vengono pubblicati per la prima volta.

- **Boni, Fabio. 2021. “*Successi tragici et amorosi di Silvio et Ascanio Corona*”. *Né cronaca, né novella: ipotesi per un genere moderno a fine Seicento*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego. LITERATUROZNAWSTWO**

Fabio Boni è ricercatore presso l'Istituto di Neofilologia dell'Università Pedagogica di Cracovia. I suoi interessi scientifici riguardano la cultura e la letteratura italiana antica, in particolare dei secoli XVII-XVIII. Si è dedicato all'analisi della figura femminile nella narrativa e nella trattatistica del Seicento, ai rapporti tra finzione letteraria e cronaca nel secolo XVII e alla tradizione magico- cabalistica tra fine Seicento e inizio Settecento.

I Successi tragici et amorosi di Silvio et Ascanio Corona. Né cronaca, né novella: ipotesi per un genere moderno a fine Seicento

I nomi di Silvio e Ascanio Corona si legano ad una raccolta di testi a carattere narrativo, ispirati a fatti di cronaca accaduti a Napoli e nei feudi dipendenti dal Regno di Napoli, in un periodo compreso tra la metà del XV secolo e la fine del XVII. La raccolta non è mai stata edita ed è giunta sino a noi in forma manoscritta. I cosiddetti manoscritti Corona contengono un numero variabile di testi, da venti a ottanta, tuttavia il nucleo centrale e più diffuso è rappresentato da trentasette storie. Il titolo comune a tutte le raccolte, con qualche lieve variante, è *Successi tragici et amorosi occorsi in Napoli o altrove a' Napoletani*. Scopo del lavoro è quello di rispondere alla domanda sul genere e quindi sulla funzione di questi testi, dimostrandone l'originalità (e l'unicità) nel contesto della coeva produzione narrativa. Completa il volume la trascrizione di alcuni successi, tratti dal manoscritto Ital. Fol. 145 conservato nella Biblioteca Jagellonica di Cracovia.

- **Broniś, Olga. 2020. *Word-Final Vowel Epenthesis in Italian Loanword Adaptation*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW. JĘZYKOZNAWSTWO**

Olga Broniś jest absolwentką Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie na Studiach Filologiczno-Kulturoznawczych Europy Zachodniej realizowała ścieżkę językoznawczą w Instytucie Anglistyki, Katedrze Italianistyki, oraz w Instytucie Germanistyki. Stopień doktora uzyskała na Wydziale Neofilologii UW w roku 2014. Dysertacja dotyczyła fonologii zapożyczeń w języku włoskim. Od roku 2015 dr Broniś pracuje jako adiunkt w katedrze italianistyki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jest też związana z laboratorium językoznawstwa eksperymentalnego na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie jest zatrudniona jako wykonawca grantu o tematyce związanej z wielojęzycznością. Do zainteresowań naukowych dr Broniś należą fonologia i fonetyka języka włoskiego, oraz wielojęzyczność polsko-angielsko-włoska. W roku 2022 dr Broniś uzyskała grant NCN MINIATURA na realizację badania pt. „Wpływy międzyjęzykowe a kanoniczność natywnego systemu językowego: fonologiczne zmiany w języku włoskim na podstawie analizy zapożyczeń”.

Word-Final Vowel Epenthesis in Italian Loanword Adaptation

Word-Final Vowel Epenthesis in Italian Loanword Adaptation to pozycja przedstawiająca fonologiczną analizę zapożyczeń przyjmowanych do języka włoskiego ze spółgłoską na końcu wyrazu. Włosi wykazują silną tendencję do używania wyrazów pochodzenia obcego. Wiele spośród przyjmowanych do tego języka zapożyczeń kończy się spółgłoską, jak np. wyraz *weekend*. Ponieważ język włoski nie toleruje wyrazów zakończonych spółgłoską, budzi rosnącą ciekawość jak z wymową wyrazów takich jak *weekend* radzą sobie Włosi. Niniejsza praca, stanowiąca opracowanie danych zebranych od kilkudziesięciu mówców języka włoskiego mieszkających w Rzymie, wykazuje, że wiele zakończonych spółgłoską zapożyczeń przyjmowanych do języka włoskiego jest realizowana z samogłoską epentetyczną wstawianą na końcu wyrazu. Przedstawiona w książce fonologiczna analiza danych, przeprowadzona w Teorii Optymalności, wykazuje, że proces epentezy jest bardzo powszechny w rzymskim wariacie standardowego języka włoskiego, oraz że jest on regularny i uwarunkowany fonologicznie, a nie przypadkowy.

- **Durkiewicz, Maciej. 2020. *Lingua e testualità dei diari on-line italiani*. Frankfurt am Main: Peter Lang. JĘZYKOZNAWSTWO**

Maciej Durkiewicz, doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, Uniwersytet Warszawski, 2017; współautor *Dużego słownika polsko-włoskiego, włosko-polskiego*, Langenscheidt 2007/2015 oraz monografii *Lingua e testualità dei diari on-line italiani*, Peter Lang 2020. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na współczesnym języku włoskim, jego strukturach i odmianach, zwłaszcza na języku w komunikacji zapośredniczonej przez komputer z szczególnym uwzględnieniem składni i zjawisk tekstowych. Kolejne badane przez niego tematy to: polsko-włoska gramatyka kontrastywna, interlingwy polskojęzycznych osób uczących się j. włoskiego jako obcego oraz sytuacja językowa w wielojęzycznej Szwajcarii, ze szczególnym uwzględnieniem j. włoskiego i retoromańskiego. Pracuje w Instytucie Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego.

Lingua e testualità dei diari on-line italiani

Monografia „*Lingua e testualità dei diari on-line italiani*” podejmuje tematykę włoskich dzienników osobistych w Internecie. Jak zauważa sam autor we wstępie, komunikacja zapośredniczona przez komputer ma już swoją historię, a zjawisko blogowania ma w niej poczesne miejsce, choć na gruncie języka włoskiego nie poświęcono mu tak obszernego opisu językoznawczego, jaki oferuje streszczana rozprawa. Cel pracy to opis tkani werbalnej włoskich blogów osobistych ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk składniowych i tekstowych, co wynika z postawionych pytań badawczych, które lokują się na skrzyżowaniu dwóch perspektyw badawczych: genologiczno-tekstologicznej oraz refleksji nad wpływem na kształt werbalnych tekstów czynników „zewnętrznych”, ze szczególnym uwzględnieniem *medium* oraz związanym z jego użyciem czynnikiem komunikacyjnym.

Monografia składa się z dwóch części, teoretycznej i analitycznej. Pierwsza z nich, poprzedzona rozdziałem wstępnym (Rozdział 1), w którym zarysowana zostaje podejmowana w pracy problematyka, cele oraz struktura samej rozprawy, dzieli się z kolei na dwa rozdziały (Rozdział 2 i 3), dedykowane odpowiednio dwóm obszarom refleksji przywołanym powyżej: tekstologicznemu oglądowi dzienników osobistych on-line jako gatunku tekstu o potrójnym zaszerogowaniu (gatunek autobiograficzny, internetowy oraz o interpretacji luźno wiążącej według typologii Sabatiniego) oraz kwestii umiejscowienia tekstów internetowych na tle dychotomii mówione vs pisane.

Rozdział 4 zawiera charakterystykę korpusu, a zwłaszcza dane przydatne do scharakteryzowania badanego materiału językowego pod względem jego zbieżności z danymi dostępnymi w literaturze przedmiotu dla języka mówione i pisanego. W szczególności chodzi o: *type-token ratio*, udział procentowy wyrazów semantycznych i synsematycznych w ogóle wyrazów tekstowych, udział procentowy czasowników i rzeczowników w ogóle wyrazów tekstowych.

Rozdział 5 przedstawia ogólny obraz niektórych aspektów tekstowych dzienników zbadanego korpusu, począwszy od zjawisk macro (struktura paratekstualna wpisów blogowych, takich jak winieta bloga wraz z tytułem, informacje o autorze, licznik odwiedzin, itd.), przez konstrukcję tekstową samych postów (kwestie kompozycyjne, typowe otwarcia i zamknięcia postu, temat globalny), by skończyć na kwestiach z poziomu micro: konektorach oraz aspektach graficznych.

Rozdział 6 przedstawia analizę zgromadzonego materiału językowego zorientowaną na ustalenie do jakiego stopnia jest on nasycony formami typowymi dla *italiano neostandard*. Badane zjawiska zostają pogrupowane w następujące zbiory: zaimki, czasy i tryby czasownika, przyimki i partykuły przysłówkowe, pozycja klityk, zjawiska tematyżacji pociągające za sobą zmianę standardowego szyku wyrazów w zdaniu, zdanie względne oraz inne konstrukcje.

Rozdział 7 zawiera wyniki analizy składniowej wpisów korpusu pod kątem ich ewentualnej zbieżności z danymi dostępnymi dla języka mówionego. W szczególności chodzi o te fakty językowe, które zostały w pracach Miriam Voghery wskazane jako te, które są najbardziej właściwe do opisu różnic składniowych tekstów mówionych i pisanych: długość zdań i zdań składowych, obecność równoważników zdań, proporcja zdań prostych i złożonych, liczebność i natura zdań podrzędnie złożonych.

ROZDZIAŁ 8 zawiera podsumowanie wyników zaproponowanych analiz oraz prolegomena do dalszych badań nad internetowymi dziennikami osobistymi.

- **Dyda, Anna. 2021. *Leggibilità e comprensibilità del linguaggio medico attraverso i testi dei foglietti illustrativi in italiano e in polacco*. Berlin: Peter Lang.**
JĘZYKOZNAWSTWO

Anna Dyda - ukończyła studia w zakresie filologii włoskiej na UJ. W 2019 roku obroniła rozprawę doktorską na temat czytelności i zrozumiałości ulotek medycznych. Obecnie jest asystentem w Zakładzie Filologii Włoskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie prowadzi zajęcia z praktycznej nauki języka włoskiego oraz metodologii badań językoznawczych. Jest autorką i współautorką licznych artykułów naukowych dotyczących m.in. terminologii medycznej. W 2021 r. opublikowała monografię zatytułowaną *Leggibilità e comprensibilità del*

linguaggio medico attraverso i testi dei foglietti illustrativi in italiano e in polacco (Wydawnictwo Peter Lang). Aktualnie jest wykonawcą w projekcie *LMOOC4slav - Romance Languages for Slavic-Speaking University Students* w ramach programu Erasmus+ (2021-2024). Laureatka nagrody Rektora UJ za osiągnięcia naukowe (2022).

Leggibilità e comprensibilità del linguaggio medico attraverso i testi dei foglietti illustrativi in italiano e in polacco

Monografia *Leggibilità e comprensibilità del linguaggio medico attraverso i testi dei foglietti illustrativi in italiano e in polacco* (Czytelność i zrozumiałość języka medycznego na podstawie tekstów ulotek do leków w języku włoskim i polskim) przedstawia analizę czytelności i zrozumiałości ulotek dołączonych do opakowania poruszając się w perspektywie dwujęzycznej – włoskiej i polskiej. Zasadniczą część monografii tworzą dwa główne rozdziały, zatytułowane kolejno: *Ulotka dla pacjenta* oraz *Czytelność i zrozumiałość – pojęcia i terminologia przyjęte w niniejszym badaniu*. W pierwszej części tomu zostaje przedstawiony przedmiot badania w oparciu o istniejące definicje ulotki dla pacjenta oraz odnoszące się do niej podstawy prawne, uwzględniając podjętą w nich kwestię czytelności. Następnie uwaga zostaje zwrócona na typologię tekstów oraz akty językowe. W tym obszarze podjęto próbę przypisania poszczególnych części ulotki do klasyfikacji zaproponowanych m.in. przez Werlicha (1975) i Zmarzer (2003). Dalszą część pierwszego rozdziału poświęcono podziałowi ulotek wchodzących w Korpus na podstawie dominującego w nim stylu – komunikacyjnego bądź *notarialnego* – według klasyfikacji opisanej przez Daniele Puato (2013). Kolejne fragmenty skupiają się na tekstach specjalistycznych poprzez przedstawienie definicji oraz cech wyróżniających tego rodzaju teksty na poziomie morfosyntaktycznym i leksykalnym. Na podstawie omówionych elementów sklasyfikowano ulotki medyczne jako teksty specjalistyczne wpisujące się do grupy tekstów medycznych. Pierwszy rozdział zostaje zakończony opisem Korpusu, w którego skład wchodzi ulotki medyczne pochodzące z polskich i włoskich lekarstw, oraz kryteriów zastosowanych do jego uformowania.

Drugi rozdział poświęcono zagadnieniu czytelności i zrozumiałości. Problematyka zostaje wprowadzona poprzez wyznaczenie różnicy między tym co *czytelne* a tym co *zrozumiałe*. Na potrzeby niniejszej monografii pojęcie czytelności odnosi się do wartości ilościowych, natomiast zrozumiałość do cech jakościowych. Czytelność, opierają się na *czynnikach powierzchniowych*, została zmierzona za pomocą wybranych indeksów czytelności; do przeprowadzenia analizy tekstów w języku włoskim posłużono się indeksem *Gulpease*, podczas gdy dla języka polskiego wykorzystano indeks określony przez Walerego Pisarka. Ponadto, dla analizy czytelności obu języków zastosowano indeks zaproponowany przez Roberta Gunninga (tzw. *indeks mgły*). Natomiast problematyka zrozumiałości została ujęta w oparciu o czynniki językowe, które mogą utrudnić lub wspomóc zrozumienie tekstu. W kwestii czynników utrudniających zrozumienie skupiono się na terminach specjalistycznych. Szczególna uwaga została zwrócona również na akronimy oraz wyrażenia eponimiczne występujące w ulotkach w obu wersjach językowych. W części zadedykowanej technikom

wspomagającym zrozumienie tekstu zajęto się analizą obecnych w ulotkach objaśnień, definicji, przykładów, odniesień do języka codziennego, synonimów oraz rozwinięć akronimów. Monografię zamykają wnioski dotyczące czytelności i zrozumiałości przeanalizowanych ulotek medycznych w języku włoskim i polskim.

Ponadto w serwisie Letture.org został opublikowany wywiad na temat monografii dostępny pod linkiem: <https://www.letture.org/leggibilita-e-comprensibilita-del-linguaggio-medico-attraverso-i-testi-dei-foglietti-illustrativi-in-italiano-e-in-polacco-anna-dyda>

- **Dykta, Dominika. 2021. *Ciao! Me uala? Perché i talamonesi cambiano il codice. Analisi cognitiva dell'alternanza e del cambio di codice tra l'italiano e il dialetto talamonese.* Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. JĘZYKOZNAWSTWO**

Dominika Dykta doktor językoznawstwa, absolwentka studiów doktoranckich na Uniwersytecie Śląskim na kierunku Językoznawstwo, oraz studiów licencjackich i magisterskich na kierunku Filologia włoska, również na UŚ.

Obecnie adiunkt na Uniwersytecie Śląskim. Od 2012 roku prowadzi zajęcia ze studentami. Autorka interdyscyplinarnej pracy doktorskiej dotyczącej alternacji i zmiany kodu między językiem włoskim a dialektem talamońskim oraz artykułów dotyczących włoskich tekstów prasowych, dwujęzyczności i dialektów włoskich. Prowadzi seminaria licencjackie i magisterskie z dziedziny dialektologii włoskiej. Główne zainteresowania naukowe to dialektologia włoska, socjolingwistyka i języki specjalistyczne. Organizatorka Italofonii 2019. Koordynator Erasmus + dla języka włoskiego na Uniwersytecie Śląskim. Uczestniczy w prelekcjach dla licealistów w ramach współpracy Uniwersytetu z otoczeniem.

Ciao! Me uala? Perché i talamonesi cambiano il codice. Analisi cognitiva dell'alternanza e del cambio di codice tra l'italiano e il dialetto talamonese

Publikacja stanowi efekt badań językoznawczych dotyczących dialektu charakterystycznego dla społeczności zamieszkującej Talamonę, małą miejscowość we włoskich Alpach w regionie Lombardia. Celem interdyscyplinarnej analizy procesów zachodzących w języku mieszkańców miasteczka jest wyłonienie prawidłowości występowania zjawisk alternacji i zmiany kodu między językiem włoskim a dialektem, którym posługują się talamończycy. Czynnikiem wpływającym w największym stopniu na zachowania językowe badanej grupy są: wiek, poziom wykształcenia, kariera zawodowa, silne

emocje, stosunek do tradycji. Autorka wyjaśnia różnice między dialektologią włoską i polską, a następnie odpowiada na pytania: Czy mieszkańcy Talamony częściej mówią po włosku w pracy, a dialektu używają w domu? Czy najstarsi członkowie społeczności przedkładają dialekt nad język włoski? Czy prawdą jest, że młodzież wstydzi się używania dialektu i posługuje się wyłącznie językiem włoskim? Przedstawione obserwacje sposobu komunikacji wybranej grupy badawczej wpisują się w dialog o stanie języka włoskiego, jego pochodzeniu i ewolucji dialektu. Wybrane publikacje:

1. „Ciao! Me uala? : perché i talamonesi cambiano il codice : analisi cognitiva dell'alternanza e del cambio di codice tra l'italiano e il dialetto talamonese” Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2021
2. „O specyfice włoskich tekstów prasowych” z L. Marcol – Cacoń, Scripta Neophilologica Posnaniensia, 2022/22
3. „Covid-19 nei testi di stampa italiana” z L. Marcol – Cacoń, in: Lipińska Magdalena, Szeplińska-Baran Magdalena (red.): L'art de vivre, de survivre, de revivre. Approches linguistiques. Le 50e anniversaire des études romanes à l'Université de Łódź, 2022, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
4. „Il silenzio in quanto quinto elemento” W: I quattro elementi nella lingua, nella letteratura e nell'arte italiana e polacca Katarzyna Kwapisz – Osadnik (red). 2017 Florencia, Katowice, Franco Cesati Editore, Uniwersytet Śląski s. 377 – 390
„Il dialetto talamonese del Nord d'Italia nell'era della globalizzazione” W: Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość. Edukacja i globalizacja. K. Kuros – Kowalska, I. Loewe, N. Moćko (red). 2017, Gliwice, s.201 – 219
5. „Dwujęzyczność polsko – włoska. Zjawisko submersji” W: Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość. Szanse i zagrożenia na drodze do porozumienia. K. Kuros – Kowalska, I. Loewe (red). 2014, Gliwice, s.67 – 84.

- **Jabłońska, Małgorzata. 2021. *Kobiety w sieci, sieć kobiet. Język a budowanie wspólnoty młodych Włoszek i Polek*. Warszawa: DiG. SOCJOLINGWISTYKA**

Małgorzata Jabłońska

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3580-3589>

malgorzata.jablonska@uw.edu.pl

Starszy asystent w Instytucie Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej UW (Wydział Lingwistyki Stosowanej). Prowadzi zajęcia dydaktyczne z zakresu tłumaczeń, praktycznej nauki języka włoskiego i językoznawstwa.

Zainteresowania naukowe: socjolingwistyka, historia języka włoskiego, historia języka włoskiego, język religijny, język nowych mediów, terminologia kulinarna, terminologia medyczna.

1. Jabłońska M. (2023 – w przygotowaniu do druku), *De profundis clamavi ad te, Domine...* Le specificità linguistiche delle giaculatorie e la loro presenza storica nel repertorio delle preghiere italiane, „Forum Lingwistyczne”.
2. Jabłońska M. (2022), „Il Vocabolario italiano-spagnolo e spagnolo-italiano di Lorenzo Franciosini: uno strumento utile per l’insegnamento delle lingue straniere nel Seicento”, [w:] Ardoino D., Kaliska M. (red.), *Relazioni trans(n)azionali. L’Italia(no) punto di partenza e approdo di lingue e culture diverse*, Warszawa: Wydawnictwo DiG, s. 77-89.
3. Jabłońska M. (2021), *Kobiety w sieci, sieć kobiet. Język a budowanie wspólnoty młodych Włoszek i Polek*, Warszawa: Wydawnictwo DiG.
4. Jabłońska M. (2021) „La terminologia culinaria ottocentesca nel Manuale del Credenziere di Vincenzo Agnoletti”, [w:] Malczewska B., Woźniakiewicz J. (red.), *Języki specjalistyczne w ujęciu synchronicznym i diachronicznym 2*, Kraków: Wyd. Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, s. 198-209.

Kobiety w sieci, sieć kobiet. Język a budowanie wspólnoty młodych Włoszek i Polek

Monografia zatytułowana *Cechy języka kobiecego i językowy obraz świata młodego pokolenia kobiet. Analiza kontrastywna włoskich i polskich forów internetowych*, wpisuje się w nurt badań z zakresu socjolingwistyki, lingwistyki kulturowej oraz języka nowych mediów. Jej celem jest ukazanie roli kryterium płci jako jednego z istotnych wyznaczników potocznej odmiany języka włoskiego oraz języka polskiego w oparciu o analizę porównawczą danych językowych pochodzących z forów dyskusyjnych o tematyce kobiecej. Kobiety i mężczyźni, dzięki odmiennym sposobom konstruowania wypowiedzi, tworzą nie tyle odizolowane od siebie grupy społeczne, co różne kultury komunikacyjne. Takie ujęcie przedmiotu badań wpisuje się w teorię Debory Tannen (1999), która w swojej analizie kobiecych i męskich strategii komunikacyjnych oraz modeli zachowań proponuje podejście międzykulturowe.

W odróżnieniu od popularnych we współczesnej lingwistyce badań feministycznych, skoncentrowanych na ukazywaniu seksizmu językowego mającego swoje podłoże w nierównym traktowaniu kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji kobiet, obrany kierunek badań pozwala na prawidłowe zdefiniowanie i zrozumienie różnic między płciami, a w konsekwencji – na przedstawienie odmienności w sposobie wypowiedzania się kobiet i mężczyzn w kategoriach elementów, które wspólnie składają się na bogactwo potocznej odmiany języka. Mimo istniejących różnic płciowych takie podejście badawcze oparte jest na akceptacji odmienności (tak, jak akceptowane są odrębne kultury w badaniu międzykulturowym), bez dyskryminowania którejkolwiek z płci. Jak zauważono wyżej, trudno w kontekście kobiet i mężczyzn mówić o dwóch różnych grupach społecznych, dlatego badanie, którego wyniki przedstawiono w niniejszej dysertacji, poświęcone zostało tendencjom językowym właściwym współczesnym kobietom młodego pokolenia, regularnie korzystającym z forów internetowych. Zważywszy na fakt, że w dyskusjach na forach o tematyce kobiecej zdecydowanie dominującą grupę uczestników stanowią kobiety, można w odniesieniu do wyodrębnionego na tej podstawie zbioru danych językowych mówić o środowisku sprzyjającym nagromadzeniu środków wyrazu najczęściej stosowanych przez kobiety.

Przedmiotem części analitycznej monografii jest analiza materiału językowego, mająca na celu przedstawienie charakterystycznych cech kobiecej odmiany języka. Ze względu na zmienny charakter przedmiotu badań, związany z obowiązującymi w określonym momencie tendencjami w młodzieżowej odmianie języka oraz w komunikacji za pośrednictwem nowych mediów, a także wobec ustawicznej aktualizacji wątków dyskusyjnych w obrębie rozpatrywanych forów, do przeprowadzenia analizy wybrano korpus wypowiedzi pochodzących z włoskich i polskich forów, zebrany w latach 2011-2015. W analizie materiału językowego przedstawiono znaczenie funkcji ekspresywnej oraz językowych środków wartościowania, zarówno pozytywnego, jak i negatywnego, jako zasadniczych składowych stylu kobiecego właściwego komunikacji elektronicznej. Wyeksponowana została także rola kreatywności językowej, związanej z zastosowaniem takich środków ekspresji, jak zdrobnienia, spieszczenia, zgrubienia, wykrzyknienia, eufemizmy, neologizmy słowotwórcze oraz neosemantyzmy. Analiza zebranego materiału językowego miała również za cel ukazanie wspólnototwórczej roli forów internetowych, stanowiących nie tylko narzędzie komunikacji, lecz także wirtualne miejsce spotkań kobiet w podobnym wieku i o podobnych zainteresowaniach. Zrekonstruowany na podstawie przeprowadzonego badania obraz świata młodych kobiet z Polski i Włoch ukazuje je w typowych dla nich rolach społecznych: jako przyjaciółek, matek oraz towarzyszek życia mężczyzn.

- **Kwaśniewska-Urban, Paulina. 2020. *Służąc dwóm panom. Carlo Goldoni w polskim przekładzie*. Kraków: Pasaż. PRZEKŁADOZNAWSTWO**

Paulina Kwaśniewska-Urban – adiunkt w Instytucie Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Italianistka, polonistka ze specjalizacją przekładoznawczą, doktor literaturoznawstwa (Uniwersytet Jagielloński 2020). Prowadzi badania z kręgu translator studies, aktualnie pracuje nad monografią o działających w Dwudziestoleciu polskich tłumaczkach z włoskiego; wśród jej zainteresowań naukowych znajduje się także recepcja włoskiej literatury w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem komiksów i powieści graficznych. Pełni funkcję sekretarza redakcji „Przekładańca”. Jest tłumaczką włoskich komiksów i powieści graficznych na język polski, tłumaczyła m.in. dla wydawnictw Mandioca (Zerocalcare, Radice & Turconi, Penco) i Scream Comics (Manara, Serpieri).

Służąc dwóm panom. Carlo Goldoni w polskim przekładzie

Monografia *Służąc dwóm panom. Carlo Goldoni w polskim przekładzie* prezentuje historię polskiej recepcji komedii *Il servitore di due padroni* Carla Goldoniego. Na przykładzie tłumaczeń i transferu tekstu na rodzimy grunt, Autorka przedstawia mechanizmy tworzenia dominującej w Polsce narracji o włoskiej kulturze, której tradycja teatralna jest nieodłączną częścią. Opisana w publikacji historia polskiego odbioru włoskiej komedii na przestrzeni wieków, pozwala nam zrozumieć, jak zmieniał się polski teatr, a wraz z nim praktyka przekładu na potrzeby sceny. Najnowsze analizowane w pracy tłumaczenia, powstałe w drugiej dekadzie XXI wieku, zdają się spinać klamrą historię obecności Goldoniego w Polsce i pokazują jak współcześni ludzie teatru inkorporują do XVIII-wiecznej włoskiej sztuki teatralnej polską tradycję literacką, tworząc niezwykłą mozaikę, w której jak w lustrze odbijają się współczesne tendencje postrzegania tożsamości narodowych, jako złożonych konstruktów budowanych na wspólnej tradycji kultury europejskiej. Wśród szczegółowych pytań badawczych, postawionych w monografii, dominują te o konwencję wpisaną w tekst, która, jak dowodzi Autorka, jest dominantą estetyczną komedii i głównym nośnikiem potencjału teatralnego. Komedia dell’arte bezsprzecznie stała się elementem kultury światowej i istnieje w swojej zmitologizowanej formie również w polskiej przestrzeni teatralnej, czy można więc i należy starać się zachować wpływającą ze związków z konwencją teatralną „inność” komedii Goldoniego w przekładzie, czy zasadniej byłoby opierać się na jej stereotypowym ujęciu funkcjonującym w polskim obiegu kulturowym?

Publikacja składa się z dwóch części. Część pierwsza, zatytułowana „Na służbie teatru”, traktuje o historii powstania komedii *Il servitore di due padroni*, ze szczególnym uwzględnieniem jej związków z komedią dell’arte oraz jej najważniejszych dla polskiego kontekstu kulturowego zagranicznych realizacji scenicznych autorstwa Maxa Reinhardta i Giorgia Strehlera. Rozdział poświęcony spektaklom teatru Piccolo opisuje kolejne etapy pracy

nad tekstem, zmiany jakie zachodziły w siedemdziesięcioletniej historii jego wystawień i obecność „Arlekina” w Polsce. Część druga, zasadnicza, prezentuje historię recepcji komedii w Polsce i analizy wybranych przekładów. W badaniach nad tłumaczeniami Autorka podąża konsekwentnie za wypracowanym schematem analizy znaczników „włoskości” i transferu komizmu. Pierwszy rozdział, zatytułowany „Na służbie u Schillera”, skupia się na tłumaczeniu autorstwa Edwarda Boyé oraz stworzonej na jego kanwie wersji Leona Schillera. Drugim analizowanym przekładem jest ten autorstwa Zofii Jachimeckiej. Rozdział „Zofia Jachimecka – polskie *portavoce* Goldoniego” traktuje o jedynym ogłoszonym drukiem tłumaczeniu komedii. Trzeci, zatytułowany „Sługa w XXI wieku – warszawskie preferencje”, prezentuje dwa najnowsze przekłady komedii, udostępnione Autorce przez tłumaczy Annę Wasilewską i Jana Polewkę.

Badania zaprezentowane w publikacji zapełniają ważną lukę, to nie tylko przedstawienie włoskich wpływów w polskim teatrze, to analiza skomplikowanego procesu przenikania się kultur i definiowania własnej tożsamości poprzez związki z obcą tradycją.

- **Lewandowska, Małgorzata J. 2021. *Grazia. Consigli che hanno formato le italiane. Un'analisi del discorso*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. NAUKA O KULTURZE**

Małgorzata J. Lewandowska – doktor językoznawstwa włoskiego (2019), obecnie zatrudniona w Katedrze Italianistyki UW. Jest lektorką jęz. włoskiego z 15-letnim stażem i członkinią międzynarodowego stowarzyszenia *Associazione Internazionale Professori d'Italiano* (AIPI). Jej zainteresowania naukowe to polsko-włoska gramatyka kontrastywna, dyskurs i gatunki tekstów medialnych (w szczególności listy do redakcji i porady prasowe) oraz język włoskiej archiwalnej prasy kobiecej, któremu poświęciła monografię, pt. „*Grazia. Consigli che hanno formato le italiane*” (Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2021).

Grazia. Consigli che hanno formato le italiane. Un'analisi del discorso

Monografia jest owocem wieloletnich badań nad listami publikowanymi w rubryce poradniczej archiwalnych numerów włoskiego tygodnika "Grazia". Tytuł *Grazia. Consigli che hanno formato le italiane* [wł. *Grazia. Porady, które ukształtowały Włoszki*] jest swoistą grą słów, gdyż z jednej strony odnosi się do kształtowania porady sercowej przez Włoszki, czytelniczki czasopisma *Grazia*, które wysyłając listy do redakcji niejako współtworzyły omawiany gatunek tekstu. Z drugiej zaś, dotyczy kształtowania i edukowania tychże Włoszek za pomocą dyskursu pojawiającego się w obrębie gatunku tekstu jakim jest porada.

W monografii postawiono dwa główne pytania badawcze. Po pierwsze, jak kształtował i zmieniał się na przestrzeni lat gatunek porady sercowej we Włoszech. Po drugie, jak omawiany gatunek tekstu kształtował świadomość czytelniczek magazynów dla kobiet.

Analiza korpusu, składającego się z 656 porad sercowych *Grazii*, została podzielona na trzy okresy: lata trzydzieste/czterdzieste, lata sześćdziesiąte i lata dziewięćdziesiąte. W przypadku każdego z analizowanych okresów przebiegała ona dwuetapowo. Etap pierwszy objął analizę poziomu strukturalnego i polegał na wyodrębnieniu w tekście porady elementów funkcjonalnych tzw. *moves*. Etap drugi objął analizę poziomu pragmatyczno-stylistycznego. Dzięki pierwszemu etapowi możliwe było m.in. zaobserwowanie zmian diachronicznych w kształtowaniu się struktury gatunku porady sercowej we Włoszech, metod formułowania pytań i udzielania odpowiedzi, sposobów przedstawiania problemów i proponowania rozwiązań. Przeprowadzona analiza wykazała stosunkowo niewielkie zmiany na poziomie strukturalnym porad. Zaobserwowano natomiast ich sukcesywne wzbogacanie się o nowe elementy, mające związek nie tylko z czytelniczą i redakcyjną praktyką samego gatunku tekstu, ale również z coraz większą świadomością Włosek dotyczącą funkcjonowania relacji partnerskich.

Etap drugi analizy, czyli poziom pragmatyczno-stylistyczny, pozwolił na zaobserwowanie subtelnych zmian w kształtowaniu się percepcji i autopercepcji kobiet, zmian roli społecznej i autorytetu doradczyni, zmian w obrębie stylu, którego używano, by zwracać się do czytelniczek. Wykazano m.in., że w początkowej fazie funkcjonowania czasopisma (lata trzydzieste i czterdzieste) czytelniczki, żyjące w systemie nakazów i zakazów, traktowane są przez doradczynię jak małe dziewczynki, którym należy „tłumaczyć świat”. W latach sześćdziesiątych czytelniczki zmieniają się w podlotki, które – choć wciąż strofowane przez doradczynię – zaczynają coraz częściej zadawać „dorosłe” pytania i poruszać trudne tematy, na przykład dotyczące seksualności. Lata dziewięćdziesiąte pozwalają kobietom dojrzeć. Doradczyni przestaje pouczać i zmienia się w swoistą psycholożkę, a czytelniczki jawią się jako jednostki niezależne, dużo odważniej przedstawiające swoje poglądy i oczekujące raczej akceptacji dla własnych wyborów niż porad *sensu stricto*.

- **Łukaszewicz, Justyna. 2021. *Włosko-polskie pogranicze literackie za panowania Stanisława Augusta*. Kraków: Universitas. LITERATUROZNAWSTWO**

Prof. dr hab. Justyna Łukaszewicz kieruje Zakładem Italianistyki w Instytucie Filologii Romańskiej na Uniwersytecie Wrocławskim. W listopadzie 2022 roku uzyskała tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo. Jest autorką monografii *Carlo Goldoni w polskim Oświeceniu* (1997), *Dramaty Franciszka Zabłockiego jako przekłady i adaptacje* (2006) i *Włosko-polskie pogranicze literackie za panowania Stanisława Augusta* (2021) oraz redaktor naczelną półrocznika *Italica Wratislaviensia*. Jej dociekania komparatystyczno-przekładoznawcze przyniosły istotne ustalenia m.in. w zakresie polskiej recepcji włoskich librett operowych i utworów dla dzieci (Carla Collodiego i Bianki Pitzorno),

strategii oświeceniowych tłumaczy, okoliczności śmierci Augusta Moszyńskiego w Wenecji oraz obrazu Sardynii w przekładach powieści Grazii Deleddy.

Włosko-polskie pogranicze literackie za panowania Stanisława Augusta

Książka przedstawia meandry literacko-kulturowego pośrednictwa poprzez analizę świadectw wybranych włosko-polskich relacji za panowania Stanisława Augusta: adaptacji komedii Carla Goldoniego, librett oper przełożonych i wystawionych przez Wojciecha Bogusławskiego, włoskich powieści opublikowanych po polsku w drugiej połowie XVIII wieku (*Pamiętniki filozofa samotnika* Pietra Chiariego i *Sejm walny cyterski* Francesca Algarottiego), polskich edycji prawniczo-filozoficznych tekstów Cesarego Beccarii (*O zbrodniach i karach*), Giacinta Dragonettiego (*O cnotach i nagrodach*) i Gaetana Filangieriego (*Nauka prawodawstwa*) oraz polskiej wersji opracowania poświęconego życiu Cagliostro i opublikowanego w Rzymie w 1791 roku, kiedy kończył się proces przeciwko temu znanemu w całej Europie szarlatanowi, toczący się przed Świętym Oficjum. Owocem badań porównawczych włoskich, francuskich i polskich wersji utworów zawierających refleksje nad wymiarem sprawiedliwości i istotą prawa, głośnych w drugiej połowie XVIII wieku i nadal w pewnej mierze aktualnych, jest uwidocznienie i doprecyzowanie roli pośrednictwa francuskiego. Wykazano ponadto, że francuskie wydanie, a nie włoski oryginał, wykorzystał także tłumacz biografii Cagliostro. Zarysowana w monografii europejska recepcja tego opracowania stanowi pouczającą ciekawostkę, która dobitnie pokazuje manipulacyjny charakter operacji tłumaczeniowych.

Jako tło rozważań na temat przekładów i adaptacji włoskich utworów literackich oraz dzieł sytuujących się na literackim pograniczu służy obraz Italii i jej mieszkańców, który wyłonił się z analizy tekstów poświęconych Włochom i opublikowanych w polskiej prasie lat 80. XVIII w., a także przegląd encyklopedycznej, poetyckiej, epistolarniej, powieściowej, dramatycznej i historycznoliterackiej twórczości Ignacego Krasickiego oraz lektura napisanych po francusku pamiętników ostatniego króla Polski. Refleksja nad osiemnastowiecznymi polskimi przekładami oraz ich perytekstami koncentruje się na oddaniu lub utracie włoskości, drogach, jakimi włoskie utwory docierały do polskich odbiorców (np. poprzez wersje francuskojęzyczne), postawach i zabiegach tłumaczy (Wojciecha Bogusławskiego, pijara Teodora Wagi, księdza Jerzego Grzegorza Kniażewicza, Wincentego Rocha Karczewskiego i Marianny Maliszewskiej), w tym działaniach nastawionych na kształtowanie wymowy ideologicznej tekstu. Przedmiotem dociekań jest także tożsamość jedynej kobiety wśród translatorów omawianych dzieł (według postawionej w monografii hipotezy mogła nią być modelka w Malarni Marcella Bacciarellego na królewskim dworze). Analiza polskich wydań włoskich utworów odkryła szeroki wachlarz sposobów postrzegania Italii i kreowania jej obrazu (w tym wykorzystanie stereotypów i podkreślenie teatralności jako jednego z najważniejszych składników włoskiej kultury), wielość motywacji i strategii translatorskich oraz różne oblicza oświecenia: wieku tolerancji, ale i jej krytyki, rozumu, ale i łatwowierności.

Dodatkowe informacje i opinie o monografii można znaleźć w recenzjach opublikowanych na łamach czasopism naukowych „Ricerche slavistiche. Nuova serie” (nr 5, 2022) i „Romanica Wratislaviensia” (nr 69, 2022: <https://wuwr.pl/rwr/article/view/14654/13217>) oraz na stronie Nagrody Literackiej im. Leopolda Staffa (<http://nagrodaliterackastaffa.pl/laudacja-dla-justyny-lukaszewicz/>).

- **Maniowska, Katarzyna. 2021. *Una panoramica sui documenti medici con commento linguistico*. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski. JĘZYKOZNAWSTWO**

Katarzyna Maniowska

EDUCATION: 2019: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskie (postgraduate studies for translators and interpreters); 2016: Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano (postgraduate Master in Italian as a second language); 2014: Uniwersytet Jagielloński (PhD in Italian Studies); 2008: Uniwersytet Jagielloński (MA in Italian Philology); 2007-2008: (Università degli Studi di Bologna LLP-Erasmus); 2006: Uniwersytet Śląski (BA in Italian Philology)

CERTIFICATION AND LICENCES: 2013: esaminatore CELI (Centro Valutazione e le Certificazioni Linguistiche dell'Università per Stranieri di Perugia)

MEMBERSHIP: 2016: *Lubelskie Stowarzyszenie Tłumaczy*; 2014: *Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich*; 2013: *Associazione Internazionale dei Professori d'Italiano (AIPI)*

ARTICLES:

- *Linguistica Slesiana* (2022) *Interferenza linguistica nella traduzione specializzata. Il caso del linguaggio medico italiano in polacco*, pp. 141-155
- *Studia Filologiczne UJK / Philological Studies* (2021) *Individuale, collettiva, globale: la rappresentazione della malattia e i suoi sensi traslati*, pp. 189-204
- *Cuadernos de Filología Italiana*, n. 28 (2021) *L'ellissi nei documenti medici. Difficoltà interpretative*, pp. 141-152
- *Roczniki Humanistyczne* vol. LXIX / 8 (2021) *Studio comparativo delle parole composte e polirematiche nel linguaggio medico italiano e polacco*, pp. 93-113.
- *Romanica Cracoviensia* 1(2020) *Il troppo stroppia? La sinonimia dei termini medici italiani nella traduzione polacca* (ss. 41-52)
- *Language and Literary Studies of Warsaw* nr 9/2020 *Włoski przyimek PER w orzeczeniach lekarskich z perspektywy tłumacza* (ss. 131-143)

Una panoramica sui documenti medici con commento linguistico

Publikacja ta może być pomocna dla osób zajmujących się tłumaczeniami specjalistycznymi w zakresie tekstów medycznych. Skorzystać z niej mogą tłumacze przysięgli dokonujący przekładów podręczników medycznych, publikacji naukowych z zakresu medycyny oraz nauk o zdrowiu, jak również tłumacze dokumentacji medycznej. Monografia składa się z następujących rozdziałów i podrozdziałów: 1. Parte introduttiva (m.in. Interpretare per capire; Capire per tradurre; Documentazione medica; Terminologia medica; Terminologia nella traduzione; Riduzione dei termini specialistici; Equivalenza terminologica apparente; Iperonimi vs iponimi; Collocazioni), 2. Documentazione medica (m.in. Lettera di dimissione – Neurochirurgia; Lettera di dimissione – Ortopedia e Traumatologia Infantile; Lettera di dimissione – Cardiologia; Relazione cardiologica; Certificato di dimissione), 3. Diagnostica per Immagini (m.in. Ecografia; Mammografia; Radiografia; Tomografia computerizzata), 4. Modulistica (m.in. Modulo di consenso informato per esame di RNM. Informacja dla Pacjenta oraz formularz świadomej zgody na przeprowadzenie badania MRI; Informativa e consenso all'analgesia epidurale in travaglio di parto. Informacja dla Pacjentki oraz formularz świadomej zgody na zewnątrzoponowe znieczulenie porodu; Consenso informato mammografia. Ankieta. Świadoma zgoda pacjenta na wykonanie badania mammografii; Modulo di richiesta esame tomografia computerizzata (TC). Formularz świadomej zgody na badanie tomografii komputerowej); Certificato a uso assicurativo. Zaświadczenie o stanie zdrowia dla celów świadczenia społecznego wydane przez lekarze prowadzącego leczenie; Certificato medico escludente il sospetto di morte dovuta a reato ad uso cremazione. Zezwolenie na wykonanie kremacji zwłok), 5. Glossario di termini medici polacco-italiani; 6. Glossario di termini medici italiano-polacchi; 7. Sigle e abbreviazioni; 8. Bibliografia.

- **Piekarniak, Aleksandra. 2021. *Polsko-włoskie kontakty kulturalne w latach 1945-1980 w świetle dokumentów archiwalnych polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych*. Warszawa: Wydawnictwo DiG. NAUKA O KULTURZE**

Aleksandra Piekarniak, ur. w Warszawie, italianistka literaturoznawczyni, doktor Uniwersytetu Warszawskiego, były pracownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jest autorką artykułów naukowych, m.in.: *Malaparte – antipolacco? Lo scrittore pratese nei documenti d'archivio del Ministero degli Affari Esteri Polacco*; *Raccontare l'Olocausto: la visione letteraria polacca dell'Olocausto nella traduzione italiana di Medaliony di Zofia Nałkowska*; *La letteratura italiana in Polonia negli anni 1945-1989*. W latach 2013-2017 przeprowadziła badania w Archiwum MSZ w Warszawie, odkrywając tam w dużej mierze nieznane i niezwykle ciekawe materiały, na podstawie których powstała niniejsza publikacja. Badania uzupełniła w Rzymie, przeprowadzając kwerendę w Bibliotece Senatu Republiki Włoskiej „Giovanni Spadolini”, której wizerunek widnieje na okładce oraz w Stacji Naukowej PAN w Rzymie, inicjując tam również serię wywiadów naukowych ze znanymi osobami, w większości bezpośrednimi uczestnikami opisywanych wydarzeń. Z przyjemnością oddajemy do rąk czytelników książkę o polsko-włoskich kontaktach kulturalnych z lat 1945-1980, które ukazane w świetle dokumentów archiwalnych polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, układają się w zajmującą opowieść, uwidaczniając jednocześnie rolę kultury w stosunkach międzypaństwowych i międzyludzkich.

Polsko-włoskie kontakty kulturalne w latach 1945-1980 w świetle dokumentów archiwalnych polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Monografia poświęcona jest kontaktom polsko-włoskim w obszarze kultury w latach 1945-1980. Jej celem jest ukazanie rozwoju wzajemnych stosunków dwóch państw w tym okresie poprzez analizę wydarzeń i związków kulturalnych zachodzących pomiędzy nimi, ze szczególnym uwzględnieniem roli, jaką odegrała kultura w ich wzajemnych relacjach. Część pierwsza ukazuje rozwój kontaktów kulturalnych pomiędzy dwoma państwami w sferze stosunków oficjalnych w trzech podstawowych czasookresach. W rozdziale pierwszym przedstawiono kontakty polsko-włoskie w latach 1945-1955. Dwustronne relacje wznowiły się wówczas po II wojnie światowej oraz przechodziły przez trudny dla tych stosunków okres nasilenia zimnej wojny końca lat 40. i początku lat 50., w którym uległy osłabieniu. W rozdziale drugim, obejmującym drugą połowę lat 50. i lata 60., ukazano próby ponownego ożywienia wzajemnej kooperacji dwóch państw w sytuacji odwilży w stosunkach pomiędzy dwoma przeciwnymi blokami politycznymi, do których należały podówczas dwa nasze państwa, oraz rozwinięcie współpracy po polskim Październiku 1956 roku, stanowiącym również element sprzyjający rozwojowi wzajemnych kontaktów. A ponadto stopniowe intensyfikowanie się tych kontaktów w latach 60., wyrażające się w składaniu sobie przez przedstawicieli dwóch rządów (Republiki Włoskiej i PRL) wzajemnych wizyt państwowych i przełamaniu tendencji wstrzymywania dialogu z okresu nasilenia zimnej wojny, oraz podpisaniu umowy kulturalnej pomiędzy nimi, umożliwiającej dalsze rozwinięcie wzajemnych stosunków w tej dziedzinie. Rozdział trzeci wreszcie poświęcono współpracy polsko-włoskiej z lat 70., kiedy współpraca ta była już znacznie rozwinięta i udogodniona. Jako materiał źródłowy posłużyły głównie dokumenty z Archiwum polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, wzbogacone o doniesienia prasowe i dostępną literaturę, dotyczącą omawianych zagadnień. W części drugiej ukazane zostały kontakty osobiste intelektualistów, pisarzy i publicystów z Włochami, jak również obecność włoskiej literatury współczesnej w Polsce. Materiał badawczy obejmował korespondencję Polaków, ludzi kultury, przesyłaną do Włoch oraz niektóre listy włoskie, publikacje pokonferencyjne Stacji Naukowej PAN w Rzymie oraz publikacje, jakie ukazały się po konferencjach, organizowanych przez Polską Akademię Nauk we współpracy z wenecką Fundacją Giorgio Cini w latach 60. i 70. Za materiał badawczy posłużyły tutaj także przekazy osobiste pisarzy polskich, w tym zwłaszcza: Jarosława Iwaszkiewicza, Tadeusza Brezy, Eugeniusza Kabatca, Wacława Kubackiego i Mariana Brandysa, oraz inne wspomnienia i dzieła literackie polskich pisarzy i publicystów, zrodzone z ich kontaktów z Włochami w przedziale lat 1945-1980. Podjęto również analizę rozwoju polsko-włoskich kontaktów kulturalnych w oparciu o tłumaczoną w Polsce włoską literaturę współczesną. Starano się również ukazać odzwierciedlony w doborze utworów włoskich przeznaczonych do przetłumaczenia rozwój kontaktów polsko-włoskich w wyszczególnionych tutaj dwóch okresach: pierwszym powojennym, obejmującego koniec lat 40. i lata 50., oraz drugim lat 60. i 70. Badanie nad przekładami dodatkowo wzbogacono o sylwetki czterech wybranych

tłumaczy: Barbary Sieroszewskiej, Zofii Ernstowej, Stanisława Kasprzysiaka i Haliny Kralowej, którzy odegrali istotną rolę w propagowaniu literatury włoskiej w badanym okresie. Praca badawcza dowiodła, że kultura w całym okresie powojennym lat 1945-1980 łączyła oba narody, stanowiąc w trudnej częstokroć sytuacji podziałów i utrzymujących się trudności w sferze politycznej, swoiste spoiwo, które pozwalało kontaktom tym przetrwać przez wszystkie trudne okresy, a następnie wznawiać się i rozwijać.

- **Rella, Angelo. 2021. «Voleur de feu». *Fede, infanzia e nostalgia nella poetica di Giovanni Dotoli*. Paris, Alberobello: L'Harmattan, AGA. LITERATUROZNAWSTWO**

Angelo Rella – od 2001 r. pracownik naukowy Uniwersytetu Szczecińskiego. Od 2005 r. jest również wykładowcą w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego. Jego wykłady obejmują problematykę komunikacji masowej i literatury dla młodzieży. Stale współpracuje z Katedrą Italianistyki na Wydziale Języka i Literatury Obcej Uniwersytetu w Bari oraz z IRRE Puglia, organizując kursy językowe dla studentów oraz kursy dotyczące zagadnień z kultury włoskiej. Dr Angelo Rella jest naukowcem związanym z ideami oraz problemami dotyczącymi literatury masowej oraz nowoczesnych form lingwistycznych. Zafascynowany postacią Elio Vittorini, z którym podziela myśl, iż kultura powinna być „politechniczna”. W zredagowanej przez siebie monografii *Dialog kultur w nowej Europie. Historia. Literatura. Język* podkreśla, że przeszkody polityczne zostały już pokonane. Przekonuje o związku między naukowcami, których badania mają na celu zrozumienie i współpracę międzykulturową.

«Voleur de feu». Fede, infanzia e nostalgia nella poetica di Giovanni Dotoli.

Le riflessioni sulla poesia di Dotoli raccolte in queste pagine sono maturate nel tempo, ma siamo consapevoli che, così come perla sua poesia, anch'esse appartengono allo stesso momento critico poiché fanno riferimento all'intera vita del poeta. Il lettore vi ritroverà frammenti, o parti di contributi altrove già pubblicati, qui riveduti e approfonditi in maggior misura che si muovono attorno a tre nuclei tematici: la fede, l'infanzia e la nostalgia, o rimembranza. Alla continua ricerca della verità, Dotoli, alla stregua dei «voleur de feu», sospinto dal fuoco della conoscenza, tra rivelazioni e intuizioni, è un medium, un creatore in perenne dialogo con sé stesso, dialogo nel quale le coordinate spaziali e temporali sono azzerate.

Il dialogo di Dotoli è una tensione verso un poetare «dai valori universali ed eterni» per raccontare, per raccontarsi. Le immagini legate all'infanzia, al suo paese natio, non rappresentano solo un viaggio a ritroso nel tempo, un mero ritorno nostalgico alla memoria del passato, ma sono un movimento in avanti. Un percorso verso una più ampia e profonda consapevolezza di sé stessi. Una consapevolezza che è percorso di vita che passa attraverso un ecumenico senso della fede e dialogo con il divino.

- **Woźniak, Monika, Biernacka-Licznar, Katarzyna, Rybicki, Jan. 2020. 120 lat recepcji "Quo vadis" Henryka Sienkiewicza we Włoszech. Warszawa: DiG. LITERATUROZNAWSTWO**

Monika Woźniak ukończyła polonistykę na KUL-u i italianistykę na UJ. Przez wiele lat związana z Uniwersytetem Jagiellońskim, obecnie jest profesorem języka i literatury polskiej na rzymskim uniwersytecie "La Sapienza". Interesuje się teorią i praktyką przekładu literackiego i audiowizualnego, a także literaturą dziecięcą i polsko-włoskimi związkami literackimi. Jest autorką ponad stu publikacji w czasopismach i tomach zbiorowych. Od wielu lat zajmuje się także działalnością przekładową: tłumaczyła na język polski m.in. utwory Moravii, Fallaci, Eco, Mazzucco, Seminary, Agus i Camilleriego, a na język włoski wiersze Jana Brzechwy i Juliana Tuwima. W 2005 roku opracowała antologię trzynastowiecznej poezji włoskiej *Przed Petrarką*, wznowioną w 2015.

Biernacka-Licznar Katarzyna literaturoznawczyni i italianistka, jest Dyrektorem Instytutu Studiów Klasycznych, Śródziemnomorskich i Orientalnych (Uniwersytet Wrocławski). Interesuje się recepcją włoskiej literatury dla dzieci i młodzieży w Polsce oraz przekładem specjalistycznym. Współzałożycielka i członkini Centrum Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży na Uniwersytecie Wrocławskim.

Rybicki Jan zajmuje się stylometrią/stylistyką komputerową tekstu literackiego w oryginale i przekładzie z zastosowaniem wielowymiarowych analiz ilościowych słownictwa w poszukiwaniu cech charakterystycznych autora, tłumacza, chronologii czy gatunku w obszernych zbiorach tekstów. Jest zatrudniony na stanowisku profesora uczelni w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego; przedtem wykładał na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie i na Rice University w Houston. Jako jeden z pierwszych i najbardziej rozpoznawalnych humanistów cyfrowych w Polsce jest też dyrektorem Jagiellońskiego Centrum Humanistyki Cyfrowej. Oprócz działalności naukowej zajmował się

też przekładem literackim: jest autorem ponad 30 przekładów powieści takich autorów jak John le Carré, Francis Scott Fitzgerald, William Golding, Nadine Gordimer czy Kazuo Ishiguro.

120 lat recepcji "Quo vadis" Henryka Sienkiewicza we Włoszech.

Monografia "120 lat recepcji *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza we Włoszech", odsłaniająca tajniki warsztatu włoskich tłumaczy, a także zasady wydawania we Włoszech utworów polskiego pisarza jest na polskim rynku nie tylko potrzebna, ale wręcz oczekiwana. Dotąd nie było nikogo, kto dobrze poruszałby się równocześnie w polskim, jak i we włoskim kręgu kulturowym, znał też biegle oba języki, co wydaje się warunkiem *sine qua non* do prowadzenia badań zaprezentowanych w monografii.

Zbiera ona w jednym miejscu materiał niedostępny nawet dla bardziej doświadczonych badaczy spuścizny recepcyjnej Sienkiewicza.

- **Wyleciol, Ryszard. 2021. *Andare a casa o in casa? Analisi cognitiva della preposizione semplice italiana*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.**

JĘZYKOZNAWSTWO

Ryszard Wyleciol - adiunkt w Instytucie Językoznawstwa Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego, zastępca Dyrektora Kierunku Filologia Romańska. Jego aktualne zainteresowania naukowe to językoznawstwo kognitywne ze szczególnym uwzględnieniem teorii przestrzeni konceptualnych i amalgamatów G. Fauconniera i M. Turnera, metafory konceptualnej G. Lakoffa i M. Johnsona oraz gramatyki kognitywnej R. Langackera w stosunku do różnych przejawów języka włoskiego, angielskiego i śląskiego. Prywatnie interesuje się szeroko pojętym językoznawstwem, językiem śląskim oraz tłumaczeniami tekstów specjalistycznych w różnych kombinacjach z zakresu języków polskiego, angielskiego oraz włoskiego.

Andare a casa o in casa? Analisi cognitiva della preposizione semplice italiana.

Monografia dotyczy kategorii przyimka w języku włoskim w kontekście czasownika *andare*. W języku włoskim istnieją konstrukcje z różnymi przyimkami, które wyrażają relację [IŚĆ]/[JECHAĆ], np. *andare a scuola, andare in ufficio, andare da Paolo, andare su Marte, andare fra marosi e tempeste, andare con elicottero, andare di inizio in inizio* itp. Analiza skupia się na użyciach przyimków prostych w wyrażeniach niepoprzedzonych rodzajnikiem (*a, in, di, da, con, su, tra/fra*) oraz ich użyciach w wyrażeniach będących wynikiem bezpośredniego doświadczenia świata lub rozszerzenia metaforycznego i/lub metonimicznego. Celem rozważań jest sprawdzenie roli landmarka, a ściślej jego cech jako obiektu w wyborze przyimka z czasownikiem *andare*. Praca sytuuje się w obszarze językoznawstwa kognitywnego ze szczególnym uwzględnieniem procesu konceptualizacji, a zwłaszcza relacji trajektor-landmark. Interpretacja landmarka to w niniejszych rozważaniach element decydujący o selekcji danego przyimka w przypadku czasownika *andare*.